

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет
Кафедра словацької філології

Тетяна Ліхтей

УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ

Методичні рекомендації до проведення практичних занять
для студентів 2 курсу ОПІ бакалавр
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.036.
«Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша – словацька»

Ужгород – 2022

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA A VEDY UKRAJINY
UŽHORODSKÁ NÁRODNÁ UNIVERZITA

Filologická fakulta
Katedra slovenskej filológie

Tetiana Lichtej

ÚSTNA ĽUDOVÁ SLOVESNOSŤ

Metodické odporúčania k praktickým cvičeniam

Užhorod – 2022

Ліхтей Т. В.

Усна народна творчість: методичні рекомендації до проведення практичних занять для студентів 2 курсу ОПІ бакалавр галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.036. «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька». Ужгород, 2022. 22 с.

Методичні рекомендації підготувала

Ліхтей Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри словацької філології УжНУ

Рецензенти

Ігнатович О. С. – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури УжНУ

Петріца Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри словацької філології УжНУ

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету Ужгородського національного університету, протокол № 3 від 15 листопада 2022 року

ЗМІСТ / OBSAH

I. Úvod	5
II. Témy praktických cvičení	7
I. Ústna ľudová slovesnosť ako súčasť ľudovej kultúry	7
2. Zrod, vývin a súčasné tendencie slovenského folklóru	8
3. Základné cykly kalendárnej obradovej poézie.	9
4. Žánre a druhy rodinného obradového folklóru	10
5. Slovenská ľudová próza: všeobecná charakteristika	11
6. Slovenské ľudové piesne a ich žánrová vyspelosť	13
7. Drobné druhy ústnej slovesnosti	15
8. Žánrová náplň slovenského detského folklóru	16
9. Ľudové a bábkové divadlo na Slovensku	17
III. Kontrolné otázky a úlohy	18

ÚVOD

Pod ľudovou slovesnosťou rozumieme také slovesné umelecké diela, ktoré z hľadiska vzniku boli vytvorené neznámymi ľudovými umelcami a majú kolektívny charakter. Ľudová slovesnosť vznikala bez písomnej fixácie a žila, tradovala a zachovávala sa v ústnom podaní, v ústnej tradícii. Jej vznik bezprostredne súvisí s pracovnou činnosťou človeka, s jeho praktickým vzťahom k svetu, s úsilím zmocniť sa ho, podrobiť si ho mágiou, mytologicky si vysvetliť záhadné a nepochopiteľné prírodné úkazy.

Za každým ľudovým slovesným výtvorom je konkrétny ľudový umelec, talentovaný jednotlivec, autor – básnik, rozprávač (spisovateľ), spevák – ktorý cez vlastné individuálne zážitky a názory umelecky stvárnil, vyspieval spoločné cítenie a túžby, vyrozprával príbehy, ktoré kolovali medzi ľuďom, vyslovil spoločné úsudky a zároveň sformoval predstavy o živote svojho prostredia. Meno autora upadlo do zabudnutia a výtvor, ktorý sa stal vlastníctvom ľudového spoločenstva, nadobudol anonymitu.

Ľud mal k umeleckým výtvorom tvorivý vzťah, v priebehu ústneho podania sa menil pôvodný text, nápev piesne, jazyková forma, motivácia, dejová línia rozprávky, jednotlivé prostriedky a zložky slovesného diela dostávali novú podobu. Preto ľudové slovesné diela s tým istým «obsahom» majú rozličné slovné vyjadrenia, znenia, verzie nazývané varianty, ktoré – tak ako ľudová slovesnosť vôbec – sú odrazom zmien v náhľadoch a v živote ľudu, vyjadrujú jeho aktívny vzťah k životným javom a udalostiam, bezprostredne súvisia s časom, konkrétnym prostredím, ba i s ich šíriteľmi, sú nositeľmi jeho estetického cítenia či umeleckého vkusu a majstrovstva. Preto hovoríme o kolektívnej povahe ľudovej slovesnosti. I keď ľudová tvorba predstavuje vysoké umelecké majstrovstvo a má mimoriadny význam pre umelú literatúru, názor (J. G. Herder, L. Štúr), že je «dušou národa», vrcholom umeleckého majstrovstva, ostáva sporný. V romantizme bola východiskom národnej literatúry a dodnes je inšpiračným zdrojom, tvorivým podnetom pre modernú literatúru.

Vznik ľudovej slovesnosti, ktorej prvé zápisy pochádzajú z počiatku 19. storočia, spadá do dávnejšej minulosti, do 15.–16. storočia, ojedinelé vzácne skladby aj do starších čias, a ich rozličné motívy mýtov, mágie, zázračnosti až do pradáva.

Slovenská ľudová slovesnosť pochádza zo 17.–18. storočia a jej kolískou je takmer výlučne dedinské prostredie. V zmenenej sociálnej situácii na prelome 18. a 19. storočia vznikali nielen nové, ale sa menili a novým spoločenským podmienkam prispôbovali aj staré texty (balady, rozprávky a i.).

Ľudovú slovesnosť delíme na tri základné druhy, na lyriku, epiku a drámu, ktoré sa z hľadiska jazykovej štylistickej formy ďalej delia na prozaické a veršované útvary. Diela ľudovej slovesnosti žánrovo tvoria štyri základné skupiny: 1) *ľudové piesne*, 2) *ľudová próza*, 3) *ľudové hry* a 4) *detská slovesnosť*. Veršované žánre (ľudové piesne) delíme na spoločenské, regrútske a vojenské, zbojnícke a pastierske, ľúbostné a tanečné, obradné a svadobné, uspávanky, balady, historické piesne atď. K ľudovej próze patrí rozprávka (fantastická, demonologická, zvieracia, legendárna, novelistická atď.), z ktorej sa vymykajú príslovia, porekadlá, pranostiky, hádanky a i. Z ľudových hier poznáme iba zlomky (obradné, pastierske hry, hry na motívy troch kráľov, Doroty a i.). Detský folklór zastupujú riekanky, vyčítanky a i.

Cieľom a úlohou disciplíny je poskytnúť komplex vedomostí zo slovenskej ústnej ľudovej slovesnosti vychádzajúc z dostupnej odbornej literatúry.

Prednášky a praktické cvičenia budú koncipované tak, aby zodpovedali požiadavkám na vykonanie skúšky z danej disciplíny.

II. TÉMY PRAKTICKÝCH CVIČENÍ

Praktické cvičenie č. 1

Ústna ľudová slovesnosť ako súčasť ľudovej kultúry

Plán

1. Folklór ako súčasť širšieho systému tradičnej ľudovej kultúry.
2. Predmet folkloristiky.
3. Folkloristika a príbuzné vedy.
3. Teórie a metódy folklóru.
4. Žánre a druhy folklóru.
5. Miesto a funkcia folklóru v súčasnosti.

Literatúra:

1. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988.
2. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
3. Káša P. Slovník stredoeurópskych kultúr I. Prešov, 2019.
4. Krčová A. Dejiny kultúry Slovenska. Užhorod, 2004.
5. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
6. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
7. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
8. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
9. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
10. Profantová Z. Quo vadis folkloristika? Niekoľko poznámok na cestu slovenskej folkloristiky. In.: Folklorystyka. Dylematy i perspektywy. Lublin, 1990. S. 73–78.
11. Žigo P. a kol. Slovacicum. Kapitoly z dejín slovenskej kultúry. Bratislava, 2004.
12. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor

Praktické cvičenie č. 2

Zrod, vývin a súčasné tendencie slovenského folklóru

Plán

1. Rané štádia vývoja slovenskej ľudovej slovesnosti.
2. Ústna ľudová slovesnosť v ranofeudálnom a feudálnom období.
3. Slovenský folklór v renesančnom období.
4. Ústna ľudová slovesnosť v barokovom období.
5. Vývin slovenského folklóru v 19. storočí.
6. Slovenský folklór v 20. storočí.
7. Charakteristika slovenskej ľudovej slovesnosti v súčasných podmienkach.

Literatúra:

1. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. Bratislava, 1995.
2. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988.
3. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
4. Káša P. Slovník stredoeurópskych kultúr I. Prešov, 2019.
5. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
6. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
7. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
8. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
9. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
10. Minárik J. Dejiny slovenskej literatúry I. Staršia slovenská literatúra. Bratislava, 1985.
11. Ústna ľudová slovesnosť v predfeudálnom, ranofeudálnom a feudálnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomnictva I / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 109–122.
12. Ústna ľudová slovesnosť v renesančnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomnictva II / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 357–398.
13. Ústna ľudová slovesnosť v barokovom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomnictva III / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 357–385.
14. Žigo P. a kol. Slovacicum. Kapitoly z dejín slovenskej kultúry. Bratislava, 2004.
15. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor

Praktické cvičenie č. 3

Základné cykly kalendárnej obradovej poézie

Plán

1. Rozsah i náplň kalendárnej obradovej poézie.
2. Zimný cyklus kalendárnej obradovej poézie.
3. Jarný cyklus kalendárnej obradovej poézie.
4. Letný cyklus kalendárnej obradovej poézie.
5. Jesenný cyklus kalendárnej obradovej poézie.

Literatúra:

1. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. Bratislava, 1995.
2. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988.
3. Horák J. Slovenské ľudove koledy. Bratislava, 1956.
4. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
5. Káša P. Slovník stredoeurópskych kultúr I. Prešov, 2019.
6. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
7. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
8. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
9. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
10. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
11. Ústna ľudová slovesnosť v predfeudálnom, ranofeudálnom a feudálnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomnictva I / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 109–122.
12. Ústna ľudová slovesnosť v renesančnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomnictva II / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 357–398.
13. Ústna ľudová slovesnosť v barokovom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomnictva III / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 357–385.
14. Vianočná knižka kolied, vinšov a pod. / Zodp. red. E. Chovancová. Bratislava, 1990.
15. Žigo P. a kol. Slovacicum. Kapitoly z dejín slovenskej kultúry. Bratislava, 2004.
16. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor

Praktické cvičenie č. 4

Žánre a druhy rodinného obradového folklóru

Plán

1. Rozsah a náplň rodinného obradového folklóru.
2. Narodenie dieťaťa ako významná zložka rodinnej obradnosti.
3. Svadobný odrad ako podstatná časť ľudovej rodinnej obradnosti.
4. Vykladania nad zomrelým ako súčasť pohrebného rítu.

Literatúra:

1. Bartók B. Slovenské ľudové piesne. Bratislava, 1970.
2. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. Bratislava, 1995.
3. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988.
4. Holuby J. Čarodejné zarietania a kliatby u ľudu slovenského. *Slovenské pohľady*. 1958. Č. 1.
5. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
6. Káša P. Slovník stredoeurópskych kultúr I. Prešov, 2019.
7. Komorovský J. Tradičná svadba u slovanov. Bratislava, 1976.
8. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
9. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
10. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
11. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
12. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
13. Slivka M. Slovenské ľudové divadlo. Bratislava, 1991.
14. Slovenské ľudové príslovia. Bratislava, 1953.
15. Zátarecký A. Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Bratislava, 2018.
16. Žigo P. a kol. Slovacicum. Kapitoly z dejín slovenskej kultúry. Bratislava, 2004.
17. [www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor](http://www.ludovakultura.sk/polozka-encyklopedie/folklor)

Praktické cvičenie č. 5

Slovenská ľudová próza: všeobecná charakteristika

Plán

1. Žánrová náplň slovenskej ľudovej prózy.
2. Demonologické rozprávky.
3. Fantastické rozprávky.
4. Rozprávky o zvieratách.
5. Rozprávky-legendy.
6. Historické rozprávky (ľudové povesti).
7. Realistické rozprávky.
8. Humoristické a satirické rozprávky.

Literatúra:

1. Antológia staršej slovenskej literatúry / Zost. Mišianik J. Bratislava, 1981.
2. Dobšinský P. Prostonárodné slovenské povesti. Martin, 1958.
3. Dzubáková M. Začiatky teoretického záujmu o ľudovú rozprávku. *Slovenský narodopis*. 1976. № 24. S. 437–441.
4. Gašparíková V. Slovenská ľudová próza a jej súčasné vývinové tendencie. Bratislava, 1986.
5. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
6. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
7. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
8. Marsina R. Stredoveké uhorské rozprávacie pramene a slovenské dejiny / *História*. 1984. № 24. S. 167–197.
9. Melicherčík A. Jánošíkovská tradícia na Slovensku. Bratislava, 1952.
10. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
11. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
12. Minárik J. Slovenská renesančná lutna. Bratislava, 1982.
13. Nemcová B. Slovenské pohádky a povesti. Praha, 1952.
14. Slovenské rozprávky (1845–1883) / Zost., koment. a doslov napísala J. Pácalová. Bratislava, 2012.

15. Ústna ľudová slovesnosť v predfeudálnom, ranofeudálnom a feudálnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva I / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 119–122.

16. Ústna ľudová slovesnosť v renesančnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva II / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 391–399.

17. Ústna ľudová slovesnosť v barokovom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva III / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 378–386.

18. Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas. Ľudové rozprávky I–II / Zost. Gašparíkova V. Bratislava, 1984–1985.

19. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor

Praktické cvičenie č. 6

Slovenské ľudové piesne a ich žánrová vyspelosť

Plán

1. Žánrová náplň slovenskej ľudovej poézie.
2. Historické piesne.
3. Regrútske a vojenské piesne.
4. Ľudové balady.
5. Lyrické piesne.

Literatúra:

1. Bartók B. Slovenské ľudové piesne. Bratislava, 1970 .
2. Brtáň R. Historické piesne. Bratislava, 1953.
3. Burlasová S. Ľudové balady na Horehroní. Bratislava, 1969.
4. Burlasová S. Vojenské a regrútske piesne. Bratislava, 1963.
5. Horák J., Pliska K. Zbojnícke piesne slovenského ľudu. Bratislava, 1965.
6. Horák J. Slovenské ľudové balady. Bratislava, 1956.
7. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
8. Kollár J. Národné spievanky. Vyd. II. Bratislava, 1953.
9. Leščák M. Folklor. Bratislava, 2021.
10. Leščák M., Sirovátka O. Folklor a folkloristika. Bratislava, 1982.
11. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
12. Melicherčík A. Slovenský folklor. Bratislava, 1959.
13. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
14. Rysul'a Š. Život a pieseň podtatranského Važca. Martin, 1960.
15. Slovenské ľudové piesne. Bratislava, 1950–1964.
16. Slovenské spevy I–IV / Red. L. Galko. Bratislava, 1972–1984.
17. Ústna ľudová slovesnosť v predfeudálnom, ranofeudálnom a feudálnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva I / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 109–119.

18. Ústna ľudová slovesnosť v renesančnom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva II / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 357–391.
19. Ústna ľudová slovesnosť v barokovom období. In.: Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva III / Zost. J. Minárik. Bratislava, 1997. S. 357–378.
20. Zilinskyj O. Lidové balady v oblasti západných Karpat. Praha, 1978.
21. Zilinskyj O. Slovenská ľudová balada v interetnickom kontexte. Bratislava, 1978.
22. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor

Praktické cvičenie č. 7

Drobné druhy ústnej slovesnosti

Plán

1. Krátke ľudové slovesné formy: všeobecná charakteristika.
2. Príslovia a porekadlá.
3. Ľudové pranostiky.
4. Ľudové hádanky.
5. Ľudové anekdoty.

Literatúra:

1. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988 .
2. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
3. Krčová A. Dejiny kultúry Slovenska. Užhorod, 2004.
4. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
5. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
6. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
7. Melicherčík A. Adolf Peter Záturecký a slovenské príslovia. In.: Záturecký A. P. Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Bratislava, 1965. S. 13–31.
8. Melicherčík A. Adolf Peter Záturecký a jeho dielo. In.: Záturecký A. P. Slovenské príslovia, porekadlá, úslovia a hádanky. Bratislava, 2018. S. 790–813.
9. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
10. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
11. Pavol Dobšínský o hodnote slovenských porekadiel. In.: Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959. S. 134–136.
12. Slovenské ľudové príslovia. Bratislava, 1953.
13. Záturecký A. Slovenské príslovia, porekadlá a úslovia. Bratislava, 1956.
14. Záturecký A. Slovenské príslovia, porekadlá, úslovia a hádanky. Bratislava, 2018.
15. [www.ludovakultura.sk / poloзка – encyklopedie / folklor](http://www.ludovakultura.sk/polozka-encyklopedie/folklor)

Praktické cvičenie č. 8
Žánrová náplň slovenského detského folklóru

Plán

1. Slovesné prejavy detského folklóru: všeobecná charakteristika.
2. Vyčítanky.
3. Rečňovanky.
4. Zábavné hry detí.

Literatúra:

1. Detský folklór. In.: Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959. S. 651–673.
2. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988.
3. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
4. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
5. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
6. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
7. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
8. Ondrejko K. Tradičné hry detí a mladeže na Slovensku. Bratislava, 1976.
9. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklor

Praktické cvičenie č. 9
Ľudové a bábkové divadlo na Slovensku
Plán

1. Počiatky ľudového divadla na Slovensku.
2. Prvky dramatického prejavu v ľudovom obrade (obdobie Vianoc, fašiangov, svadobný ľudový odrad a pod.).
3. Charakteristika ľudových hier Chodenie s hviezdov a o sv. Dorote.
4. Bábkové divadlo.

Literatúra:

1. Folklórne prejavy v živote ľudu. Bratislava, 1988.
2. Káša P., Maďar O. Slovenská kultúra v súvislostiach (Úvod do štúdia). Prešov, 2016.
3. Káša P. Slovník stredoeurópskych kultúr I. Prešov, 2019.
4. Krčová A. Dejiny kultúry Slovenska. Užhorod, 2004.
5. Leščák M. Folklór. Bratislava, 2021.
6. Leščák M., Sirovátka O. Folklór a folkloristika. Bratislava, 1982.
7. Lichtej T. Ústna ľudová slovesnosť: Materiály k programovému kurzu pre študentov slovakistov. Užhorod, 1999.
8. Ľudové a bábkové divadlo. In.: Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959. S. 675–698.
9. Melicherčík A. Slovenský folklór. Bratislava, 1959.
10. Michálek J. Ústna slovesnosť. Bratislava, 1975.
11. Slivka M. Slovenské ľudové divadlo. Zv. 1–2. Bratislava, 1981, 1991.
12. Žigo P. a kol. Slovacicum. Kapitoly z dejín slovenskej kultúry. Bratislava, 2004.
13. www.ludovakultura.sk / položka – encyklopedie / folklór

III. KONTROLNÉ OTÁZKY A ÚLOHY

1. Folklór ako súčasť ľudovej kultúry.
2. Nositelia a tvorcovia ľudovej kultúry.
3. Prirodzená komunikácia ako základ tvorby a uchovávanania ľudovej kultúry.
4. Tradičnosť ľudovej kultúry.
5. Etnicita ako základný výraz ľudovej kultúry.
6. Aspekty štúdia ľudovej kultúry.
7. Pokusy o definíciu folklóru.
8. Komplexnosť umeleckých a mimoumeleckých foriem folklóru.
9. Faktor kolektívnej pamäti.
10. Folklórny repertoár a jeho nositelia.
11. Selekcia a improvizácia.
12. Variant a invariant.
13. Kritéria folklóru.
14. Predromantické a romantické chápanie ľudovej slovesnosti.
15. Hlavné znaky: pôvodnosť, národný ráz, historizmus.
16. Teórie a metódy folklóru.
17. Mytologická teória.
18. Porovnávací metóda.
19. Genetické podobnosti folklóru.
20. Migračné poňatie.
21. Historicko-typologické chápanie.
22. Genéza, pôvodnosť, pecepcia, «poklesnutá hodnota».
23. Teória «produkcie» a «repcie».
24. Ekologická metóda.
25. Kultúrno-antropologická teória.
26. Psychoanalytická teória.
27. Štruktúrne teórie.
28. Metóda orálnych formúl.
29. Semiotika folklóru.
30. Teória komunikácie pri výskume folklóru.

31. Kontextuálna metóda.
32. Systémová analýza.
33. Žánre a druhy folklóru.
34. Kritéria folklórnych žánrov.
35. Historickosť a regionálna podmienenosť žánrov.
36. Obradový folklór.
37. Folklór ako súčasť obradu.
38. Zariekania a zaklínania.
39. Rodinné obrady.
40. Funkcie obradovej poézie.
41. Ľudová hra a divadlo.
42. Obradové hry.
43. Koledové hry.
44. Bábkové divadlo.
45. Detský folklór a jeho klasifikácia.
46. Riekanky, posmešky, vyčítanky.
47. Hádanky a nepravé hádanky.
48. Detské obyčaje a obrady.
49. Ľuvové piesne. Všeobecná charakteristika.
50. Historické piesne (o boji proti Turkom, piesne kurucké a. i.).
51. Lyrické piesne. Všeobecná charakteristika.
52. Piesne ľúbostné.
53. Piesne rodinné.
54. Uspávanky.
55. Trávnice.
56. Piesne pastierské a valašské.
57. Piesne žartovné.
58. Ľudové balady.
59. Regrútske a vojenské piesne.
60. Lapačka, verbovačka a odberačka v slovenskom folklóre.
61. Banícke piesne.

- 62.** Ľudové rozprávky. Všeobecná charakteristika.
- 63.** Rozprávky demonologické a ich žánrové skupiny.
- 64.** Rozprávky o vílach.
- 65.** Rozprávky o vodníkovi.
- 66.** Rozprávky o škriatkoch a zmokoch.
- 67.** Rozprávky o čarodejoch a čarodejniciach.
- 68.** Rozprávky o strašidlách.
- 69.** Rozprávky o čertovi.
- 70.** Rozprávky o mrtvych.
- 71.** Rozprávky fantastické.
- 72.** Rozprávky o zvieratách.
- 73.** Rozprávky-legendy.
- 74.** Historické rozprávky a ich žánrové skupiny.
- 75.** Miestné historické rozprávky.
- 76.** Rozprávky o kráľovi Matiášovi.
- 77.** Rozprávky o Turkoch.
- 78.** Rozprávky o Jánošíkovi a Jánošíkových pokladoch.
- 79.** Rozprávky o cisárovi Jozefovi.
- 80.** Realistické rozprávky.
- 81.** Rozprávky novelistického charakteru.
- 82.** Dobrodružné rozprávky.
- 83.** Humoristické a satirické rozprávky.
- 84.** Ľudové anekdoty.
- 85.** Príslovia, porekadlá a pranostiky.
- 86.** Dejiny slovenskej folkloristiky.
- 87.** Ján Kollár a slovenský folklór.
- 88.** P. Dobšinský a ľudové povesti.
- 89.** Ľudovít Štúr o hodnote a význame slovanských ľudových rozprávok.
- 90.** P. Dobšinský o hodnote slovenských porekadiel.

Зразок завдань для модульної контрольної роботи

Variant 1

I.

1. Predmet folkloristiky. Kritéria folklóru.
2. Počiatky kalendárnej obradovej poézie.

II.

Praktická časť

3. S termínom folklór sa po prvý raz stretávame roku:

- a) 1798; b) 1846; c) 1892.

4. Do vedy termín folklór uviedol:

- a) anglický bádateľ W. G. Thoms; b) slovenský bádateľ P. Dobšinský; c) nemecký bádateľ J. Schuster.

5. Do skupiny kalendárneho obradového folklóru zimného obdobia zaradujeme:

- a) veľkonočné piesne; b) koledy a vinše; c) žatevné piesne.

6. Medzi najstaršie žánre ľudovej slovesnosti patria:

- a) humoristické rozprávky; b) revolučné piesne; c) zaklínania a zariekania.

7. Ľudová slávnosť, spojená s vynášaním Moreny a Dedka, sa odbavovala:

- a) na Kvetnú nedeľu; b) na Jura; c) na Smrtnú nedeľu.

8. Svadobný obrad vrcholí:

- a) zavíjaním nevesty; b) obdobím príprav; c) uzavretím svadobnej dohody medzi rodičmi.

9. Zaklínacia formula:

Dones čiernú moru

do Majtiních dvoru!

Z toho sveta zhlad'

protivnicu moju! **nesie:**

- a) radosť; b) zdravie; c) smrť.

10. Formula: Vyše lávky, niže lávky, aby nemal nikde stávky

len u nas!.. **je:**

a) čarovaním lásky; b) kliatbou; c) liekom pre dieťa.

11. Formula:

Neodlievam, neprilievam:

švárnych mládencov, vdovcov, pytačov

za sebou volám... **je:**

a) čarovaním lásky; b) kliatbou na smrť; c) liekom pre dieťa.

12. Pieseň: Dajže, kmotre, dajže vína,

požehnal ti pánboh syna... **je:**

a) krštská; b) svadobná; c) pohrebná.

13. Pieseň: Neraduj sa, šuhaj, vysokej posteli,

lebo to je dievča chudobnej materi... **je:**

a) krštská; b) svadobná; c) pohrebná.

14. Vzor:

Aby sa vám otelila kravička,

aby sa vám oprasila svinčička,

aby vám neodpadol z pece bok,

vinšujem vám veselý nový (...)! **je z:**

a) Novoročného obdobia; b) Veľkonočného obdobia; c) obdobia žatvy.

15. Pieseň: Oheň bych nakládla mojemu milému,

mojemu milému, šuhajku švárnemu... **sa spieva pri:**

a) návrate z žatvy; b) pálení jánských ohňov; c) čarování lásky.